

Міністерство освіти і науки України
Кіровоградський національний технічний університет
Факультет обліку та фінансів
Кафедра фінансів та планування

ФІНАНСИ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Методичні вказівки

для підготовки до проведення семінарських (практичних) занять з дисципліни
для студентів спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит»

Затверджено на засіданні кафедри
фінансів та планування
Протокол № 8 від 27 серпня 2015р.

Кіровоград-2015 рік

Методичні вказівки для підготовки до проведення семінарських (практичних) занять з дисципліни «Фінанси соціальної сфери» для студентів спеціальності 6.030508 «Фінанси і кредит» / Укладач : С.П. Попова. – Кіровоград : КНТУ, 2015. - 50 с.

Рецензент: Пальчевич Г.Т., к.е.н., професор, завідувач кафедрою фінансів та планування Кіровоградського національного технічного університету

Зміст

Вступ.....	3
1. Тематичний план викладання дисципліни «Фінанси соціальної сфери».....	5
2. Методичні рекомендації до проведення семінарських (практичних) занять.....	6
3. Практичні завдання.....	30
4. Перелік орієнтовних питань для підсумкового контролю.....	40
5. Рекомендована література.....	42

Вступ

Перебіг трансформаційних процесів в Україні визначає напрями соціально-економічного розвитку її регіонів, акцентуючи увагу на сталому розвитку людини як головної продуктивної сили, основи національного багатства держави, визначального фактора її розвитку та ресурсу вдосконалення сучасної моделі національної економіки. Провідну роль у цих процесах відіграє власне соціальна сфера, яка в умовах становлення та впровадження принципів ринкової економіки перетворюється на дієвий інструмент соціально-економічного розвитку, покращення життєвого рівня громадян, формування високих стандартів життя та подолання соціальної нерівності. Саме соціальний сектор економіки виконує важливу функцію соціального відтворення населення, утворюючи сприятливі передумови для самореалізації людини.

Теза про соціальну орієнтацію державної фінансової політики впродовж останніх років є надзвичайно поширеною в Україні. І справді, номінальні обсяги асигнувань, що спрямовуються на розвиток соціально-культурної сфери, з кожним роком зростають. Водночас якість соціально значимих послуг, що надаються населенню, не демонструє позитивної динаміки; більше того, оцінка фактичного стану соціально-економічного розвитку в країні викликає занепокоєння. Так, масштабне нарощування соціальних видатків не призвело до подолання бідності та скорочення майнового розшарування в суспільстві, погіршується стан здоров'я населення, існують проблеми нерівного доступу до освітніх і медичних послуг, дискусійною залишається якість освіти.

Однією з проблем в наш час є проблема формування ефективної системи фінансового забезпечення соціальної сфери, пошуку джерел її фінансування, що потребує нових підходів до здійснення перетворень, забезпечення яких дасть змогу вирішити проблему нестачі фінансових ресурсів.

Мета вивчення дисципліни - поглиблення знань про сутність і роль фінансів соціальної сфери в економічному і соціальному розвитку держави, порядок формування та використання фондів фінансових ресурсів, що забезпечують функціонування установ соціального сектору, особливості розвитку фінансових відносин у сфері фінансів соціальної сфери. Як наука і навчальна дисципліна "Фінанси соціальної сфери" має на меті дослідження теорії і практики соціальних процесів в невиробничій сфері, соціального захисту деяких категорій працівників в залежності від умов трудової діяльності (зайнятості і безробіття), надати знання про сучасну соціальну політику держави та підтримки нею розвитку соціальної інфраструктури, про державне регулювання соціальної сфери в умовах формування ринкових відносин.

Завдання вивчення дисципліни:

- дати студентам знання про роль та призначення соціальної сфери і соціальної інфраструктури в житті суспільства, про її склад та сучасний стан розвитку;
- сформувати уяву у студентів про суть та зміст соціально-побутової та соціально-культурної сфер, про методи державного впливу на соціальну спрямованість ринкових перетворень;

- навчити студентів володіти методами моделювання й регулювання розвитку соціальної інфраструктури, соціального захисту населення, виконання заходів, що спрямовані на реалізацію соціальної політики.

Предметом даної дисципліни є фінансові відносини, що виникають в процесі формування та використання фондів фінансових ресурсів для утримання установ соціальної сфери.

В процесі вивчення дисципліни послідовно розглядаються: сутність, склад, функції та призначення соціальної сфери, теоретичні та організаційні основи соціально-побутової складової соціальної сфери, основи бюджетного та кошторисного фінансування установ соціальної сфери, основи фінансового забезпечення соціально-культурної сфери, а також зарубіжний досвід її функціонування.

Вивчення дисципліни “Фінанси соціальної сфери” повинно забезпечити з боку студентів:

ЗНАННЯ:

- структури соціальної сфери, її складу та функцій;
- організаційних засад функціонування соціально-культурної сфери;
- джерел формування та основних напрямків використання коштів на утримання установ соціальної сфери;
- бюджетного та кошторисного фінансування;
- особливостей організації фінансів соціальної сфери за рубежом.

УМІННЯ:

- складати розрахунки за видатками бюджетних установ, забезпечити цільове спрямування бюджетних коштів, розробляти і застосовувати в практичній роботі кошториси доходів і видатків бюджетних установ, планувати обсяги бюджетних коштів;

- розкривати шляхи раціонального використання коштів для фінансування соціальної сфери, економії видатків, ефективного застосування матеріальних та фінансових ресурсів у бюджетних установах.

Дисципліна „Фінанси соціальної сфери“ є однією з базових при підготовці фахівців в галузі економіки та фінансів. Ця дисципліна вивчається студентами після ознайомлення з такими дисциплінами, як: економічна теорія, державні фінанси, бюджетна система, податкова система, що дає змогу закріпити отримані знання і розпочати професійну підготовку спеціалістів з фінансів та кредиту.

Практичне заняття включає проведення попереднього контролю знань, умінь і навичок студентів, постановку загальної проблеми викладачем та її обговорення за участю студентів, розв’язування завдань з їх обговоренням, розв’язування практичних задач, їх перевірку та оцінювання. Оцінки, отримані студентами під час проведення практичних занять враховуються при визначенні підсумкової оцінки.

Метою практичних занять є формування у студентів умінь і навичок практичних дій, необхідних фахівцям для грамотного виконання функціональних обов’язків; розвиток у студентів професійно-ділових якостей, що передбачені освітньо-кваліфікаційною характеристикою випускника відповідного освітнього рівня; формування у студентів інтересу до майбутньої спеціальності.

1. Тематичний план викладання дисципліни «Фінанси соціальної сфери»

Назви тем	Кількість годин									
	денна форма					заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	інд.	с.р.		л	п	інд.	с.р.
Тема 1. Соціальна сфера: склад, функції та призначення	6	2	1	-	3	8,25	0,25	-	-	8
Тема 2. Зайнятість населення та охорона праці	6	2	1	-	3	8	-	-	-	8
Тема 3. Державне регулювання доходів та заробітної плати	6	2	1	-	3	8	-	-	-	8
Тема 4. Державне регулювання споживання товарів та послуг	6	2	1	-	3	8	-	-	-	8
Тема 5. Торговельне обслуговування населення	5	1	1	-	3	8	-	-	-	8
Тема 6. Екологічний захист громадян	5	1	1	-	3	8	-	-	-	8
Тема 7. Основи бюджетного та кошторисного фінансування установ соціальної сфери	6	2	1	-	3	5,25	0,25	-	-	5
Тема 8. Фінансове забезпечення розвитку освіти в Україні	10	4	2	-	4	6,5	0,5	1	-	5
Тема 9. Фінансове забезпечення галузі охорони здоров'я	10	4	2	-	4	6,5	0,5	1	-	5
Тема 10. Теоретичні основи соціального захисту населення та його фінансового забезпечення	8	4	1	-	3	6,25	0,25	1	-	5
Тема 11. Фінансування культури, спорту та засобів масової інформації	6	2	1	-	3	5,25	0,25	1	-	4
Тема 12. Зарубіжний досвід фінансування соціальної сфери	6	2	1	-	3	10,25	0,25	-	-	10
ІНДЗ	10	-	-	10	-	-	-	-	-	-
Усього годин	90	28	14	10	38	90	4	4	-	82

Де Л – лекційні заняття;

П – практичні заняття;

інд. – індивідуальна форма навчання (ІНДЗ – індивідуальне науково-дослідне завдання);

с.р. – самостійна форма навчання (самостійна робота студентів).

2. Методичні рекомендації до проведення семінарських (практичних) занять

Тема 1. Соціальна сфера: склад, функції та призначення (1 год.)

Питання для обговорення

1. Сутність соціальної сфери, її інфраструктура та роль у житті суспільства.
2. Структура соціальної сфери: галузі та види діяльності.
3. Функції соціальної сфери.
4. Необхідність та можливість державного регулювання соціальної сфери.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Дайте визначення поняття «соціальна сфера».
2. В чому полягає суть соціальної політики в Україні?
3. Що таке соціальна інфраструктура?
4. В чому полягає вплив соціальної інфраструктури на підвищення продуктивності праці?
5. Охарактеризуйте роль соціальної сфери у соціально-економічному розвитку держави.
6. Дайте характеристику рівня фінансування соціальної сфери в Україні.
7. Які галузі відносяться до соціально-культурної сфери?
8. Які галузі відносяться до соціально-побутової сфери?
9. Перерахуйте суб'єкти, що надають суспільні послуги.
10. Перерахуйте суб'єкти, що одержують суспільні послуги.
11. Перерахуйте функції соціальної сфери.
12. Визначте сутність функції розвитку особистості.
13. Визначте сутність функції соціальної стабільності.
14. Визначте сутність демографічної функції.
15. Визначте сутність перерозподільчої функції.
16. Визначте сутність функції стимулювання економічного розвитку.
17. В чому полягає необхідність державного регулювання соціальної сфери?

Тестові завдання

1. Соціальна сфера – це...

- а) сукупність галузей і видів діяльності соціальної інфраструктури
- б) діяльність по забезпеченню задоволення потреб людей у матеріальних благах та послугах
- в) діяльність з формування доходів членів суспільства
- г) діяльність із соціального забезпечення і захисту громадян
- д) всі відповіді вірні

2. До соціально-культурної сфери не відносяться

- а) освіта
- б) фізична культура і спорт
- в) інформаційно-комунікаційні технології
- г) культура

д) соціальний захист і соціальне забезпечення

3. До функцій, які не виконує соціальна сфера відносяться

- а) демографічна
- б) функція стимулювання економічного розвитку
- в) перерозподільча
- г) функція економічної безпеки держави
- д) функція розвитку особистості

4. Яка з функцій соціальної сфери не наведена у переліку

- а) функція розвитку особистості
- б)) перерозподільча
- в) демографічна
- г) функція стимулювання економічного розвитку

5. Які з видів діяльності не відносяться до соціальної сфери

- а) діяльність із забезпечення ефективної зайнятості населення
- б) житлово-комунальне господарство
- в) екологічний захист громадян
- г) діяльність у сфері сільського господарства
- д) діяльність з формування доходів членів суспільства

Література

1; 33; 43; 45; 46; 47; 55; 56; 58; 59; 66; 67; 72; 73; 79; 84; 85; 89; 92; 96; 103; 105; 106; 115; 117-120; 124; 125; 135-137.

Тема 2. Зайнятість населення та охорона праці (1 год.)

Питання для обговорення

1. Поняття зайнятості і безробіття.
2. Сутність та функції Державної служби зайнятості.
3. Формування ринку праці в Україні.
4. Основні принципи, методи та інструменти регулювання ринку праці та зайнятості населення.
5. Державне управління охороною праці.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Дайте визначення поняттю «трудові ресурси».
2. Розкрийте зміст термінів «зайнятість» і «безробіття».
3. Назвіть основні види безробіття та розкрийте їх зміст.
4. Як обчислюється рівень безробіття?
5. Закон Оукена — його сутність та практичне використання.
6. Якими є основні умови виникнення ринку праці? Покажіть їх взаємодію.
7. Дайте характеристику основних суб'єктів ринку праці і покажіть їх взаємодію.

8. Що розуміють під об'єктами державного регулювання ринку праці?
9. У чому полягають основні функції ринку праці?
10. Якими принципами необхідно керуватися при здійсненні державної політики зайнятості?
11. Назвіть основні важелі державного регулювання ринку праці.
12. Дайте визначення активним і пасивним методам регулювання зайнятості.
13. Що розуміють під поняттям «охорона праці»?
14. Розкрийте зміст принципів, на яких базується державна політика в галузі охорони праці.
15. Які гарантії дає держава працівникам на охорону праці?
16. Що таке державне управління охороною праці та хто його здійснює?
17. Перелічіть основні функції управління охороною праці — Державного комітету з нагляду за охороною праці.

Тестові завдання

1. Безробіття, викликане невідповідністю професійної підготовки робочої сили структурі виробництва – це...

- а) фрикційне
- б) структурне
- в) циклічне

2. Рівень безробіття визначається як відношення

- а) кількості працездатних до кількості безробітних
- б) кількості зайнятих у виробництві до обсягу трудових ресурсів
- в) кількості безробітних до кількості працездатних

3. За законом Оукена, на скільки відсотків втрат чистого національного продукту призводить кожен відсоток безробіття

- а) 1,5
- б) 2,5
- в) 2,25

4. До заходів активної політики зайнятості не відносяться

- а) залучення безробітних до участі у громадських роботах
- б) працевлаштування на вільні робочі місця
- в) виплата одноразової допомоги по безробіттю для організації безробітним підприємницької діяльності
- г) виплата грошової допомоги по безробіттю
- д) професійна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації безробітних

5. До функцій ринку праці не відносяться

- а) інформаційна
- б) суспільного поділу праці
- в) стимулююча
- г) соціального розвитку суспільства
- д) ціноутворююча

6. Природне безробіття - це наявність...

- а) фрикційного та циклічного безробіття
- б) фрикційного та структурного безробіття

- в) структурного безробіття
- г) фрикційного безробіття
- д) циклічного безробіття

7. До зайнятого населення в Україні належать...

- а) ті, хто працює за наймом на підприємствах, в установах чи організаціях незалежно від форм власності
- б) громадяни, які проходять службу в армії, військах, формуваннях
- в) особи, що самостійно забезпечують себе роботою (підприємці, фермери, люди творчої праці)
- г) всі відповіді вірні
- д) всі відповіді невірні

8. Який із заходів щодо сприяння зайнятості та соціального захисту населення є помилковим...

- а) надання допомоги громадянам у працевлаштуванні
- б) організація професійної перепідготовки кадрів
- в) створення додаткових робочих місць
- г) надання безadresної матеріальної допомоги

9. Яка з відповідей помилкова: "Працівники, зайняті на роботах з важкими та шкідливими умовами праці, мають право на ..."

- а) одержання безоплатного лікувально-профілактичного харчування, молока чи рівноцінних йому харчових продуктів
- б) скорочену тривалість робочого часу
- в) матеріальне стимулювання за шкідливі умови праці
- г) додаткову оплату за відпустку
- д) оплату праці в підвищеному розмірі

10. Яке з тверджень є помилковим: "Державне управління охороною праці в Україні здійснює..."

- а) Кабінет Міністрів України
- б) Президент України
- в) Міністерство праці та соціальної політики
- г) комітет з нагляду за охороною праці
- д) місцеві адміністрації

Література

32; 89; 125; 135-137.

Тема 3. Державне регулювання доходів та заробітної плати (1 год.)

Питання для обговорення

1. Економічні та організаційні засади оплати праці в державному секторі економіки.
2. Система договірної регулювання оплати праці.
3. Прогнозування та державне регулювання доходів населення.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Що розуміємо під поняттям «заробітна плата»?
2. Яка різниця між основною та додатковою заробітною платою?
3. Чим відрізняється реальна заробітна плата від номінальної?
4. Охарактеризуйте економічні, правові та організаційні засади оплати праці та їхні напрями.
5. Що таке політика соціального партнерства?
6. Що розуміють під поняттям «тарифна угода»?
7. Які бувають тарифні угоди та механізм їх укладання?
8. Що розуміють під поняттям «реальні доходи»?
9. Як обчислюються реальні доходи?

Тестові завдання

1. Оплата праці, що залежить від результатів діяльності підприємства і включає деякі види премій, винагороди та інші заохочувальні і пільгові виплати, встановлені чинним законодавством має назву

- а) основна
- б) додаткова
- в) номінальна
- г) реальна

2. Що не відноситься до функцій заробітної плати

- а) стимулювання продуктивності праці
- б) узгодження інтересів виробництва із зацікавленістю працюючих у результатах праці
- в) визначення статусу людини в суспільстві
- г) забезпечення (в ідеалі) обсягу необхідних життєвих благ, які працівник має отримати в обмін на свою працю

3. Основна заробітна плата - це...

- а) будь-який заробіток, що за трудовим договором виплачується працівникові за виконану роботу та надані послуги
- б) заробіток, що залежить від результатів праці працівника і визначається тарифними ставками, відрядними розцінками, посадовими окладами
- в) розмір заробітної плати, встановлений державою, нижче якого не може здійснюватись оплата за фактично виконану роботу
- г) заробіток у вигляді винагород за вислугу років
- д) надбавки і доплати передбаченні системою оплати праці

4. Державне регулювання оплати праці в Україні передбачає...

- а) встановлення середньої заробітної плати
- б) встановлення мінімальної заробітної плати
- в) обмеження фонду заробітної плати рівнем продуктивності праці
- г) визначення умов премії
- д) встановленням питомої ваги заробітної плати в собівартості продукції

5. До принципів соціального партнерства не належать...

- а) відмова від ідеї про гармонійну соціальну утопію

- б) надання можливостей брати участь у прийнятті рішень щодо управління господарством, у розподілі створеного продукту
- в) визначення однією із сторін пріоритетними власні інтереси, безкомпромісність
- г) відмова від класової боротьби

6. Учасниками соціального партнерства є

- а) держава та наймані працівники
- б) наймані працівники та роботодавці
- в) держава, роботодавці та наймані працівники
- г) комерційні структури, держава та роботодавці

7. Функцію гарантування дотримання мінімальних норм у сфері праці і соціально-трудових відносин (умови оплати праці, відпочинку, соціального захисту населення) покладено на

- а) роботодавців
- б) державу
- в) найманих працівників
- г) комерційні структури
- д) вірної відповіді немає

8. До видів тарифних угод не відносяться

- а) галузева
- б) міжрегіональна
- в) генеральна
- г) колективна

9. Контроль за додержанням колективних договорів та угод не здійснюють

- а) профспілки
- б) Органи Міністерства праці України
- в) Президент
- г) Генеральний прокурор України

10.Складовими Генеральної тарифної угоди є...

- а) мінімальна заробітна плата єдина для видів виробництва і робіт
- б) тарифні умови праці єдині для видів виробництва
- в) доплати, диференційовані згідно умов праці працівників
- г) посадові оклади керівників і спеціалістів
- д) компенсаційні доплати

11. Генеральні та галузеві тарифні угоди укладаються між...

- а) професійними спілками, що об'єдналися для ведення колективних переговорів і представляють більшість найманих працівників та власниками підприємств чи уповноваженими ними органами, на яких зайнято більшість найманих працівників країни
- б) власниками підприємств, на яких зайнято більшість найманих працівників галузі, та повноважними органами державної виконавчої влади
- в) професійними спілками, що об'єдналися для ведення переговорів та місцевими радами народних депутатів
- г) професійними спілками, що об'єдналися для ведення переговорів та укладення угоди та директорами підприємств

д) професійними спілками, що представляють більшість найманих працівників та повноваженими органами державної виконавчої влади

12. Яка з відповідей є помилковою "Причинами нерівності доходів населення є відмінності..."

- а) в фізичних та розумових здібностях людей
- б) в освіті та професійній підготовці
- в) в складі сімей та їхніх доходів
- г) у володінні власністю (житлом, землею, акціями, устаткуванням тощо)
- д) в утриманні податків

Література

29; 30; 31; 89; 116; 125; 135-137.

Тема 4. Державне регулювання споживання товарів та послуг (1 год.)

Питання для обговорення

1. Сутність та зміст споживання.
2. Система вивчення попиту населення на товари і послуги та засоби його задоволення.
3. Регулювання споживання товарів та послуг.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Що розуміють під поняттям «особисте (індивідуальне) споживання» та «загальне споживання»?
2. Назвіть основні показники, які використовуються під час прогнозування споживання.
3. Що є матеріальною основою особистого споживання?
4. У чому полягає сутність ефективності споживання та особливості її формування?
5. Охарактеризуйте основні ознаки структури споживання.
6. Дайте характеристику маркетингової діяльності.
7. Назвіть основні завдання маркетингу при вивченні попиту населення на товари і послуги.
8. Які використовуються методи під час прогнозування попиту населення на товари та послуги?
9. Що розуміють під поняттям «споживчий бюджет»?
10. Дайте характеристику мінімальному споживчому бюджету.
11. Які методи використовуються під час розрахунку мінімального споживчого бюджету?
12. Який набір продуктів включає мінімальний споживчий кошик?

Тестові завдання

1.Особисте споживання - це...

- а) природне біологічне явище, коли йдеться про харчування
- б) фізичне, коли йдеться про споживання світла, тепла, житла, одягу, взуття
- в) економічне явище, коли реалізується основна мета виробництва, обміну й розподілу продукту, бо продукт врешті-решт виробляється для споживання
- г) духовне, коли йдеться про користування духовними благами
- д) всі відповіді правильні

2. Споживання, що задовольняє потреби людей в управлінні, науці, захисті, суспільному користуванні будовами, спорудами, засобами техніки – це...

- а) індивідуальне
- б) загальне
- в) особисте
- г) суспільне

3. Який показник не використовують для прогнозування та регулювання споживання

- а) розмір основної заробітної плати
- б) особисте споживання населення
- в) склад фонду споживання (y^0)
- г) матеріальні витрати в закладах і установах, що обслуговують населення

4. Розміри загального споживання, що встановлюються у законі про Державний бюджет України не передбачають

- а) фінансування житлово-комунального господарства
- б) фінансування заходів, пов'язаних із здійсненням пенсійної реформи
- в) фінансування соціально-культурних закладів і установ
- г) реставрація пам'яток архітектури

5. До методів прогнозування попиту не відносяться

- а) метод структурного моделювання
- б) метод експертних оцінок
- в) нормативний метод
- г) метод абстракції

6. Мінімальний споживчий бюджет не використовується для розрахунку

- а) державного боргу
- б) заробітної плати
- в) стипендій
- г) пенсій
- д) матеріальної допомоги

7. Мінімальна заробітна плата працюючих визначається з урахуванням...

- а) задоволення потреб сімей в товарах та послугах на мінімальному рівні
- б) забезпечення цивілізованого стандарту життя
- в) наповнення споживчого кошика
- г) формування мінімального споживчого бюджету
- д) стану економіки

8. В умовах сьогодення основні завдання маркетингу - це...

- а) проаналізувати, чому ринок не сприймає товар і чи може програма маркетингу змінити негативне ставлення ринку переробкою товару, зниженням цін або активним стимулюванням
- б) дати оцінку обсягу потенційного ринку і створити ефективні товари і послуги, здатні задовольнити попит
- в) підтримувати існуючий рівень попиту незважаючи на те, яким товарам віддають перевагу споживачі в той чи інший момент і на конкуренції, яка посилюється
- г) змінити тенденцію падіння попиту завдяки творчому переосмисленню підходів до пропозиції товарів
- д) всі відповіді вірні

9. Яка з відповідей є помилковою: "Попит на товари та послуги прогнозується такими методами як..."

- а) номативним
- б) структурного і математичного моделювання
- в) корпоративними
- г) балансовим
- д) експертної оцінки

10. Споживчий бюджет - це...

- а) балансовий розрахунок, який характеризує обсяг і структуру споживання населенням або його окремими суспільними верствами матеріальних благ та споживчих послуг
- б) індивідуальні доходи громадян
- в) заощадження населення
- г) надходження з фінансової системи
- д) натуральні доходи від фермерських господарств та підсобних підприємств

11. Яка з відповідей є помилковою: "Для прогнозування рівня життя населення та його державного регулювання використовують такі показники..."

- а) прожитковий мінімум (мінімальний споживчий бюджет)
- б) вартісна величина споживчого кошика на продукти харчування
- в) мінімальна заробітна плата
- г) матеріальна допомога по безробіттю
- д) межа малозабезпеченості

Література

89; 125; 135-137.

Тема 5. Торговельне обслуговування населення (1 год.)

Питання для обговорення

1. Сутність торгівлі, громадського харчування та їх організація.
2. Прогнозування розвитку торгівлі та громадського харчування.
3. Ефективність роздрібної торгівлі.

4. Регулювання роздрібного товарообігу.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Що розуміють під поняттям «торгівля» та «громадське харчування»?
2. Назвіть основні функції органів місцевого управління в галузі торгівлі та громадського харчування.
3. Дайте характеристику основного показника торгівлі — роздрібного товарообігу.
4. За допомогою яких методів здійснюється вивчення попиту населення в товарах та послугах?
6. Як розраховується розмір незадоволеного попиту на товари та послуги?
7. Які фактори впливають на формування та розвиток попиту населення на товари та послуги?
8. Що розуміють під поняттям «оптова» і «роздрібна» торгівля?
9. Дайте характеристику системі показників, які використовуються в прогнозуванні торгівлі та громадського харчування.
10. Якою є методика розрахунку обсягу роздрібного товарообігу?
11. Які фактори враховуються при прогнозуванні структури товарообігу?
12. Які баланси використовуються під час прогнозування обсягу і структури роздрібного товарообігу?
14. Як розраховують обсяг випуску продукції громадського харчування?
16. Що розуміють під терміном «соціальна ефективність»?
18. Що необхідно зробити для піднесення ефективності торгівлі?
19. Дайте характеристику основним елементам балансу грошових доходів і витрат.
20. Як розраховується обсяг роздрібного товарообігу?

Література

89; 125; 135-137.

Тема 6. Екологічний захист громадян (1 год.)

Питання для обговорення

1. Основні джерела антропогенного забруднення довкілля та необхідність його захисту.
2. Органи державного управління охороною довкілля.
3. Сучасні тенденції регулювання процесів природокористування та охорони довкілля.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Назвіть основні джерела антропогенного забруднення довкілля.
2. Що розуміють під терміном «екологія»?

3. Дайте характеристику основним забруднювачам атмосфери й природних вод.
4. У чому полягає необхідність охорони навколишнього природного середовища та раціонального використання природних ресурсів?
5. Що відносять до системи органів управління в галузі довкілля?
6. Назвіть основні функції державних органів управління по регулюванню відносин щодо охорони довкілля.
7. У чому полягають функції Міністерства екології та природних ресурсів України?
8. Назвіть основні повноваження Кабінету Міністрів України в екологічній політиці.
9. У чому полягають повноваження місцевих Рад у галузі охорони навколишнього природного середовища?
10. Що Ви розумієте під державним екологічним регулюванням?
11. Що необхідно, на Ваш погляд, для створення нового механізму охорони довкілля?
12. Назвіть основні принципи раціонального й екологічно врівноваженого природокористування.
13. Якими є, на Ваш погляд, основні важелі державного регулювання довкілля?

Література

7; 89; 125; 135-137.

Тема 7. Основи бюджетного та кошторисного фінансування установ соціальної сфери (1 год.)

Питання для обговорення

1. Сутність, принципи та методи бюджетного фінансування.
2. Сутність та принципи кошторисного фінансування.
3. Види кошторисів.
4. Показники для визначення обсягів фінансування.
5. Бюджетне фінансування соціальної сфери.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Дайте визначення бюджетного фінансування.
2. Дайте характеристику принципам бюджетного фінансування.
3. Які використовуються форми бюджетного фінансування.
4. Які існують методи бюджетного фінансування.
5. Що таке кошторис?
6. З яких частин складається кошторис?
7. Дайте характеристику складових кошторису (загальний та спеціальний фонди).
8. Назвіть принципи кошторисного фінансування.
9. Які є види кошторисів?
10. Які показники використовуються для визначення обсягів фінансування

установ?

11. Які групи оперативно-сітьових показників Ви можете назвати?

12. Наведіть класифікацію норм витрат.

13. Чому саме бюджетне фінансування переважає у складі джерел утримання соціальної сфери?

Тестові завдання

1. Кошторис - це :

- а) бюджетні асигнування, розподілені поквартально і постатейно;
- б) плановий документ, в якому встановлюються обсяг бюджетних асигнувань, їх постатейний і поквартальний розподіли;
- в) розпис доходів і видатків, збалансованих у часі з поквартальним розподілом;
- г) плановий документ з переліком бажаних витрат і можливих надходжень певної бюджетної установи, їх постатейний і поквартальний розподіли.

2. Які існують види кошторисів?

- а) поточний, капітальний, зведений, загальний.
- б) на централізовані заходи, особовий, загальний, поквартальний.
- в) індивідуальний, зведений, на централізовані заходи, загальний.
- г) постатейний та поквартальний.

3. Бюджетні асигнування — це форма :

- а) колективного капіталу;
- б) покриття витрат за рахунок позичених коштів;
- в) державного кредитування;
- г) державного фінансового забезпечення.

4. До принципів бюджетного фінансування не відноситься:

- а) принцип плановості;
- б) принцип мінімізації збитків;
- в) принцип безповоротності та безвідплатності фінансування;
- г) принцип поєднання власних, кредитних та бюджетних джерел.

5. До форм бюджетного фінансування не відносять:

- а) кошторисне фінансування;
- б) державне фінансування інвестицій;
- в) пропорційний розподіл бюджетних коштів;
- г) позики з бюджету державним підприємствам.

Література

2; 63; 64; 65; 69; 70; 78; 81; 83; 93; 100; 125; 135-137.

Тема 8. Фінансове забезпечення розвитку освіти в Україні (2 год.)

(Розгляд теоретичних питань, розв'язання задач з планування видатків на утримання освітніх закладів)

Питання для обговорення

1. Основні принципи організації та функціонування системи освіти в Україні.

2. Джерела фінансування та напрямки використання фінансових ресурсів в освітній сфері.
3. Планування видатків на освіту.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Дайте визначення освіти.
2. Назвіть основні принципи освіти в Україні.
3. Назвіть повноваження центральних органів державного управління у сфері управління освітою.
4. Назвіть повноваження місцевих рад народних депутатів у сфері управління освітою.
5. Наявність яких прав передбачає самоврядування навчально-виховних закладів.
6. Що включає єдина структура системи освіти?
7. Назвіть джерела формування фінансових ресурсів, що спрямовуються на народну освіту.
8. Назвіть склад видатків, що здійснюються з Державного бюджету України на освіту.
9. Назвіть склад видатків, що здійснюються з місцевих бюджетів України на освіту.
10. Обґрунтуйте необхідність залучення приватних ресурсів у освіту.
11. Які показники лежать в основі визначення обсягів фінансування ЗОШ? Як вони визначаються?
12. З яких складових складається система зарплати вчителів?
13. Що таке тарифікаційний список? Охарактеризуйте його.
14. З яких елементів складається фонд зарплати по школі?
15. На основі яких показників планується фонд оплати педагогічного навантаження?
16. Що включають додаткові доплати вчителям?
17. Як проводиться розрахунок річного фонду зарплати по школі?
18. Як розраховується фонд зарплати адміністративно-управлінського та обслуговуючого персоналу школи?
19. Назвіть особливості фінансування дошкільних закладів.
20. Як здійснюється фінансування системи вищої освіти?

Тестові завдання

1. Види додаткових оплат вчителя включають:

- а) перевірку зошитів зі спеціалізованих предметів, класне керівництво, завідування навчальним кабінетом;
- б) кваліфікаційну категорію (вчитель, вчитель-методист);
- в) класне керівництво, завідування навчальними кабінетами, дослідними майстернями, завідування бібліотекою, ведення позакласної фізкультурної роботи.

2. Джерела державного фінансування видатків на освіту:

- а) кошти заохочувальних фондів підприємств та організацій;

- б) бюджетні асигнування;
- в) кошти колективних і кооперативних підприємств та громадських організацій.

3. Ставка заробітної плати вчителя залежить від:

- а) освіти і кваліфікаційної категорії;
- б) стажу педагогічної роботи;
- в) фактично відпрацьованих згідно з навчальним планом годин занять;
- г) предмету, що викладається.

4. Фонд зарплати вчителів визначається як:

- а) сума зарплати педагогічного, адміністративно-управлінського та обслуговуючого персоналу;
- б) добуток середньої ставки зарплати і кількості класів;
- в) сума оплати навчальних годин, доплат за перевірку зошитів, додаткової оплати.

5. Які показники покладено в основу складання кошторису загальноосвітньої школи?

- а) кількість класів;
- б) кількість класів і контингент учнів;
- в) кількість класів, контингент учнів, число педагогічних ставок;
- г) контингент учнів і число педагогічних ставок.

6. Для розрахунку оплати навчальних годин вчителя необхідно:

- а) добуток кількості годин педагогічного навантаження і нормативу за перевірку зошитів поділити на норму педагогічного навантаження;
- б) добуток ставки заробітної плати і кількості годин педагогічного навантаження на тиждень поділити на норму педагогічного навантаження на тиждень;
- б) добуток кількості педагогічних ставок по даній групі і середньої ставки зарплати.

7. Вихідним узагальнюючим показником контингенту у загальноосвітніх школах є:

- а) кількість педагогічних ставок;
- б) кількість учнів;
- в) кількість класів;
- г) норматив педагогічного навантаження.

8. Похідним узагальнюючим показником контингенту у загальноосвітніх школах є:

- а) кількість педагогічних ставок;
- б) кількість учнів;
- в) кількість класів;
- г) норматив педагогічного навантаження.

9. Посадові оклади вчителів загальноосвітніх шкіл встановлюються документом:

- а) тарифікаційним списком;
- б) кошторисом доходів і видатків;
- в) планом асигнувань;
- г) лімітною довідкою.

10. Норматив тижневого педагогічного навантаження у загальноосвітніх школах встановлюється за групами класів у розрахунку:

- а) 1-4 класи – 30 учнів, 5-11 класи – 35 учнів;
- б) 1-4 класи – 20 годин, 5-11 класи – 18 годин;
- в) 1-4 класи – 18 годин, 5-11 класи – 18 годин;
- г) 1-IX класи – 16 годин, X-XI класи – 18 годин.

11. Посадовий оклад управлінського персоналу в загальноосвітніх школах визначається:

- а) середньорічною кількістю педагогічних ставок;
- б) нормативом тижневого педагогічного навантаження;
- в) середньорічною кількістю учнів;
- г) кількістю навчальних годин на всі класи.

12. Узагальнюючим показником контингенту для планування видатків на утримання ВНЗ є:

- а) середньорічний контингент професорсько-викладацького складу;
- б) кількість студентів з урахуванням їх прийому та випуску;
- в) середньорічна кількість форм навчання;
- г) середньорічний показник навчального навантаження.

13. Кількість посад професорсько-викладацького складу у ВНЗ встановлюється:

- а) за нормативом студентів у розрізі форм навчання;
- б) за нормативом студентів у цілому у ВНЗ;
- в) за нормативом студентів у розрахунку на академічну годину;
- г) за нормативом студентів у розрахунку на академічну групу.

14. Посадовий оклад професорсько-викладацького складу враховує:

- а) вчений ступінь, наукове звання, доплати за керівництво аспірантами;
- б) вчений ступінь, наукове звання, погодинну оплату праці;
- в) науковий ступінь, посаду, надбавки за IV рівень акредитації;
- г) науковий ступінь, посаду, вчене звання.

Література

2; 3; 4; 36-42; 44; 53; 54; 60; 75; 76; 80; 87; 125; 133; 135-137.

Тема 9. Фінансове забезпечення галузі охорони здоров'я (2 год.)

(Розгляд теоретичних питань, розв'язання задач з планування видатків для фінансування закладів охорони здоров'я)

Питання для обговорення

1. Історичні аспекти розвитку фінансування медичних послуг.
2. Сутність та основні принципи охорони здоров'я.
3. Джерела фінансування системи надання медичних послуг.
4. Методи фінансування охорони здоров'я.
5. Позабюджетні надходження лікувальних закладів.
6. Розвиток страхової медицини та лікарняних кас.
7. Планування видатків на охорону здоров'я.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Дайте коротку характеристику історичному розвитку фінансування медичних послуг.
2. Які підкомплекси включає охорonoооздоровчий комплекс?
3. Назвіть основні принципи охорони здоров'я.
4. Які джерела включає модель фінансового забезпечення охорони здоров'я?
5. Перерахуйте видатки на охорону здоров'я, що здійснюються з Державного бюджету України.
6. Які видатки на охорону здоров'я здійснюються з районних бюджетів та бюджетів міст республіканського АРК і обласного значення та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів?
7. Назвіть видатки на охорону здоров'я, що здійснюються з бюджету АРК та обласних бюджетів і враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів.
8. Який показник видатків з державного бюджету на фінансування медичної галузі (в % від ВВП) за рекомендаціями ВООЗ?
9. Які Ви можете назвати позабюджетні надходження лікувальних закладів?
10. Визначте сутність лікарняних кас та розкажіть про їх розвиток.
11. На яких принципах базується страхова модель охорони здоров'я?
12. Що є джерелом формування коштів фонду ОМС?
13. Назвіть переваги та недоліки страхової медицини.
14. Дайте характеристику ДМС.
15. На яких показниках ґрунтується кошторисне фінансування медичних закладів?
16. Як розраховується річний фонд заробітної плати працівників медичного закладу?
17. Від чого залежить ставка зарплати лікарів?
18. Від чого залежить ставка зарплати середнього медичного персоналу?
19. Як розраховується кількість посад лікарів, середнього, молодшого медичного та обслуговуючого персоналу?
20. Охарактеризуйте альтернативні методи фінансування закладів охорони здоров'я.
21. Розкажіть про сучасні способи фінансування діяльності медичної установи: кредитування, лізинг, факторинг.

Тестові завдання

1. Від чого залежить ставка зарплати лікаря?

- а) освіта;
- б) кількість відвідувань;
- в) посада, кваліфікаційна категорія;
- г) специфічні умови праці;
- д) робота у вихідні та святкові дні.

2. Який показник лежить в основі планування видатків лікарні на харчування і медикаменти ?

- а) лікарська посада;
- б) одиниця медичного персоналу;
- в) ліжко;
- г) ліжко-день.

3. Які показники покладено в основу складання кошторису видатків лікарень ?

- а) рівень захворюваності в районі;
- б) число лікарських посад;
- в) кількість ліжок і ліжко-днів;
- г) структура штатного персоналу;
- д) число днів функціонування ліжка кожного профілю.

4. Яким чинном розраховується чисельність посад середнього і молодшого медичного персоналу у лікарні?

- а) Відповідно до кількості посад лікарів.
- б) Відповідно до кількості цілодобових постів, виходячи з числа днів функціонування ліжка кожного профілю.
- в) Відповідно до кількості цілодобових постів, виходячи з нормативу кількості ліжок на один пост.

5. Яким чином визначається чисельність посад лікарів у лікарні ?

- а) виходячи з чисельності населення в районі діяльності закладу та кількості наявних медичних закладів;
- б) виходячи з кількості лікарських відвідувань у розрізі спеціалістів і встановлених нормативів прийому на одного лікаря;
- в) виходячи з нормативу кількості ліжок на одного лікаря, який диференційовано в розрізі відділень;
- г) виходячи з чисельності посад середнього і молодшого медичного персоналу.

6. Які показники покладено в основу складання кошторису амбулаторно-поліклінічного закладу ?

- а) число лікарських посад;
- б) число працівників закладу;
- в) кількість лікарських відвідувань;
- г) контингент медичного персоналу;
- д) чисельність населення в районі діяльності закладу.

7. Як розраховується середньорічна кількість ліжок по лікарні?

- а) Сума кількості ліжок на початок планового року і половини наново введених ліжок;
- б) Сума кількості ліжок на початок планового року і середньорічної кількості наново введених ліжок (обчислюється діленням на 12 кількості введених нових ліжок, помножених на число місяців їх функціонування);
- в) від суми кількості ліжок на початок планового року і середньорічної кількості наново введених ліжок віднімається середньорічна кількість ліжок, що вибувають.

8. Планування видатків на утримання поліклінічних медичних закладів проводиться на основі показників:

- а) кількості ліжок і ліжко-днів;
- б) кількості амбулаторних обстежень;

- в) нормативного показника лікарських відвідувань;
- г) потреби в ліжковому фонді, чисельності посад лікарів та іншого медичного персоналу.

9. Показник кількості ліжко-днів у стаціонарних медичних закладах використовується при плануванні видатків за КЕК:

- а) оплата праці працівників бюджетних установ;
- б) видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв;
- в) придбання основного капіталу;
- г) придбання медикаментів та продуктів харчування.

10. Нормативна потреба в ліжковому фонді для стаціонарних медичних закладів визначається з урахуванням:

- а) чисельності населення, обороту ліжка, відсотка госпіталізації;
- б) чисельності лікарських посад, обороту ліжка, відсотка госпіталізації;
- в) чисельності населення, обороту ліжко-днів, відсотка госпіталізації;
- г) чисельності населення, обороту ліжка, відсотка лікарських відвідувань.

11. Кількість лікарських посад у стаціонарному медичному закладі встановлюється:

- а) за нормативом посад середнього медичного персоналу на одного лікаря;
- б) за нормативом кількості ліжок на одного лікаря у розрізі відділень;
- в) за нормативами лікарських відвідувань та нормами прийому пацієнтів;
- г) за кількісним складом цілодобових постів.

12. Кількість лікарських посад у поліклініці встановлюється:

- а) за нормативом посад середнього медичного персоналу на одного лікаря;
- б) за нормативом кількості ліжок на одного лікаря у розрізі відділень;
- в) за нормативами лікарських відвідувань та нормами прийому пацієнтів;
- г) за кількісним складом цілодобових постів.

13. Кількість посад середнього медичного персоналу у стаціонарних медичних закладах регламентується:

- а) кількістю ліжок на одного пацієнта у розрізі відділень;
- б) нормативом ліжок на один пост;
- в) числом цілодобових постів;
- г) чисельністю лікарських посад у розрізі окремих спеціальностей.

14. Кількість цілодобових постів середнього медичного персоналу у лікарнях встановлюється:

- а) за нормативом лікарських відвідувань на один пост у розрізі відділень;
- б) за нормативом ліжок на один пост;
- в) за нормативом лікарських посад на один пост;
- г) за нормативом робочого часу на один пост.

15. Кількість посад середнього медичного персоналу в поліклініках встановлюється:

- а) за нормативом лікарських відвідувань у розрізі спеціалістів;
- б) за нормативом на одну лікарську посаду;
- в) за нормативом на один цілодобовий пост;
- г) за нормативом ліжок на один пост.

16. Посадовий оклад лікаря встановлюється:

- а) відповідно до стажу роботи;
- б) на основі присвоєної атестаційної категорії;
- в) згідно зі штатним розписом; 178
- г) всі відповіді правильні.

17. Чисельність населення і показник госпіталізації є основою для визначення:

- а) фактичної наявності лікарняних місць;
- б) нормативної потреби в ліжковому фонді;
- в) кількості лікарських відвідувань;
- г) всі відповіді правильні.

18. Кількість лікарських відвідувань у амбулаторно-поліклінічних закладах використовується при плануванні видатків за КЕК:

- а) оплата праці працівників бюджетних установ;
- б) видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв;
- в) придбання предметів і матеріалів;
- г) придбання основного капіталу.

Література

2; 8; 50-52; 61; 62; 74; 77; 82; 88; 112; 122; 125-128; 135-137.

Тема 10. Теоретичні основи соціального захисту населення та його фінансового забезпечення (1 год.)

Питання для обговорення

1. Економічна сутність соціального захисту населення України.
2. Джерела і методи фінансового забезпечення соціального захисту населення.
3. Розмежування видатків на соціальний захист між різними ланками бюджетної системи.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Дайте визначення соціального захисту та соціального забезпечення.
2. Що включають видатки на соціальний захист населення?
3. Що належить до системи соціального забезпечення?
4. Що є елементами системи соціального захисту на сучасному етапі?
5. Які види соціального страхування Ви знаєте?
6. Назвіть джерела фінансування соціального захисту населення.
7. Які групи видатків на СЗСЗ фінансуються за рахунок бюджетних коштів?
8. Охарактеризуйте форми фінансування соціального захисту населення.
9. Охарактеризуйте методи фінансування соціального захисту населення.
10. Які видатки на СЗСЗ здійснюються з Державного бюджету України?
11. Які видатки на СЗСЗ здійснюються з районних бюджетів та бюджетів міст республіканського АРК і обласного значення та враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів?

12. Які видатки на СЗСЗ здійснюються з бюджету АРК та обласних бюджетів і враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів?
13. Які видатки здійснюються з місцевих бюджетів на СЗСЗ і не враховуються при визначенні обсягу міжбюджетних трансфертів?

Тестові завдання

1. Які заклади належать до системи соціального забезпечення?

- а) дитячі заклади-інтернати (для дітей з різними відхиленнями здоров'я), дитячі заклади-інтернати профільні (спортивні, мовні), будинки-інтернати для пристарілих та інвалідів;
- б) дитячі дошкільні заклади, притулки для неповнолітніх;
- в) будинки-інтернати для пристарілих та інвалідів, притулки для неповнолітніх, дитячі заклади-інтернати (для дітей з різними відхиленнями здоров'я).

2. Які з видів соціального страхування зараз не застосовуються в Україні:

- а) пенсійне страхування;
- б) соціальне страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань;
- в) обов'язкове медичне страхування.
- г) страхування на випадок безробіття;

3. Формою надання соціальних гарантій населенню є:

- а) встановлення неоподатковуваного мінімуму з податку на прибуток;
- б) платні послуги в сфері освіти та охорони здоров'я;
- в) пільгове оподаткування пріоритетних сфер економіки;
- г) законодавче затвердження рівня мінімальної заробітної плати.

4. Формою надання соціальних гарантій населенню є:

- а) соціальні гарантії у сфері економічної діяльності;
- б) встановлення неоподаткованої бази з майнових і ресурсних податкових платежів населення;
- в) виплата цільових допомог соціально незахищеним суб'єктам економіки;
- г) індексація грошових доходів громадян.

5. Соціальний захист населення здійснюється у вигляді:

- а) пенсійного забезпечення громадян, що тимчасово втратили працездатність;
- б) соціального страхування працівників підприємств, що стали безробітними;
- в) виплати державних допомог сім'ям з дітьми;
- г) всі відповіді правильні.

6. При розрахунку розміру допомоги у зв'язку з вагітністю і пологами безробітним жінкам за основу береться:

- а) середня заробітна плата в галузях економіки;
- б) прожитковий мінімум;
- в) мінімальний розмір заробітної плати;
- г) мінімальна допомога по безробіттю.

7. Що з переліченого не відноситься до соціальних гарантій:

- а) індексація доходів;
- б) середня заробітна плата;

- в) мінімальний розмір заробітної плати;
- г) мінімальний розмір пенсії/

8. Який з перелічених платежів не відноситься до соціального страхування:

- а) пенсія;
- б) стипендія;
- в) допомога на випадок безробіття;
- г) допомога у зв'язку із тимчасовою втратою працездатності.

9. Право громадян України на соціальний захист гарантується:

- а) загальнообов'язковим державним соціальним страхуванням;
- б) добровільним соціальним страхуванням;
- в) індивідуальним та груповим добровільним соціальним страхуванням;
- г) корпоративним соціальним страхуванням.

Література

2; 9-28; 34; 48; 49; 57; 108; 109; 111; 113; 125; 130; 135-137.

Тема 11. Фінансування культури, спорту та засобів масової інформації (1 год.)

Питання для обговорення

1. Фінансування культурно-мистецької галузі в Україні.
2. Порядок фінансування фізичної культури та спорту.
3. Фінансове забезпечення засобів масової інформації.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Визначте сутність галузі культури.
2. Які видатки відносять до видатків на культуру та мистецтво?
3. Охарактеризуйте кошторисний порядок фінансування та комерційний розрахунок у культурній галузі.
4. Назвіть особливості фінансування бібліотек, музеїв, клубів
5. Які видатки на культуру і мистецтво здійснюються з Державного бюджету України?
6. Які видатки на культуру і мистецтво здійснюються з місцевих бюджетів України?
7. Які Ви знаєте джерела фінансування фізичної культури та спорту?
8. Які видатки на фізичну культуру і спорт здійснюються з Державного бюджету України?
9. Які видатки на фізичну культуру і спорт здійснюються з місцевих бюджетів?
10. Назвіть особливості фінансування витрат на пресу, телебачення та радіомовлення.

Тестові завдання

- 1. Який показник лежить в основі складання кошторису бібліотеки ?**

- а) кількість відвідувань читального залу;
- б) обсяг бібліотечних фондів;
- в) загальна кількість відвідувачів за рік;
- г) кількість посад.

2. Який показник лежить в основі визначення чисельності працівників музею ?

- а) загальна площа музею;
- б) норматив музейних фондів;
- в) норматив середньостатистичного відвідування;
- г) кількість днів функціонування музею.

3. Бюджетні дотації культосвітнім закладам надаються:

- а) з метою фінансової санації національних театрів;
- б) для покриття тимчасових касових розривів;
- в) на фінансування діяльності всеукраїнських творчих спілок, які здійснюють її відповідно до установчих документів;
- г) всі відповіді правильні.

4. До видатків на придбання основного капіталу в культосвітніх установах належать:

- а) придбання канцелярських товарів, м'якого інвентаря;
- б) поповнення бібліотечних і музейних фондів;
- в) поточний ремонт приміщень і споруд;
- г) всі відповіді правильні.

5. Фонд оплати праці в установах фізичної культури і спорту планується згідно з показниками:

- а) посадовими окладами і надбавками за шкідливі умови праці, майстерність, наукові ступені, преміями та стипендіями учасникам національних збірних команд;
- б) середньомісячною кількістю працівників, надбавками і доплатами до заробітної плати;
- в) середньорічним контингентом спортсменів, їх посадовими окладами, надбавками і преміями за досягнення високих спортивних результатів;
- г) посадовими окладами, преміями, надбавками за майстерність і шкідливі умови праці, нормами відрядних на час виїзних змагань та навчально-тренувальних зборів.

6. Узагальнюючим показником планування бюджетних асигнувань на утримання спортивних шкіл є:

- а) середньорічна кількість учнів спеціалізованих спортивних шкіл;
- б) середньорічна кількість учнів ДЮСШ;
- в) середній розмір видатків на одного учня;
- г) всі відповіді правильні.

7. До заробітної плати викладачів та тренерів спортивних шкіл встановлено надбавку:

- а) за звання «народний тренер»;
- б) за участь в міжнародному олімпійському русі;
- в) за вчене звання «майстер спорту»;

г) всі відповіді правильні.

8. До заробітної плати викладачів та тренерів спортивних шкіл встановлено надбавку:

- а) за спортивне звання доктора наук;
- б) за науковий ступінь «заслужений майстер спорту»;
- в) за звання «заслужений тренер»;
- г) всі відповіді правильні.

Література

2; 5; 6; 35; 71; 110; 125; 135-137.

Тема 12. Зарубіжний досвід фінансування соціальної сфери (1 год.)

Питання для обговорення

1. Загальна характеристика фінансового забезпечення потреб соціальної сфери за кордоном.
2. Зарубіжний досвід фінансування освіти.
3. Досвід фінансування охорони здоров'я за рубежем.
4. Джерела фінансування фізичної культури і спорту у зарубіжних країнах.
5. Світовий досвід фінансового забезпечення культури та мистецтва.
6. Досвід соціального страхування в зарубіжних країнах.

Контрольні питання для перевірки рівня засвоєння студентами теоретичних положень за темою заняття

1. Які послуги можуть надаватися регіональними і низовими рівнями місцевого самоврядування за кордоном?
2. Назвіть повноваження фінансування соціальної сфери різними рівнями влади у Польщі.
3. Дайте характеристику фінансового забезпечення освіти у Франції.
4. Дайте характеристику фінансового забезпечення освіти у Швеції.
5. Дайте характеристику фінансового забезпечення освіти у Великобританії.
6. Дайте характеристику фінансового забезпечення освіти у США.
7. Визначте особливості фінансування системи охорони здоров'я у Франції та Швейцарії.
8. Визначте особливості фінансування системи охорони здоров'я у Нідерландах та Іспанії.
9. Що являє собою американська та шведська моделі фінансування медицини?
10. Як відбувається фінансування охорони здоров'я у Великобританії?
11. Назвіть джерела фінансування фізичної культури і спорту у Аргентині, Іспанії та Німеччині.
12. Як здійснюється фінансування фізичної культури і спорту у Фінляндії та Франції?
13. Як фінансується культура та мистецтво за кордоном?
14. Охарактеризуйте досвід соціального страхування в Канаді.

15. Охарактеризуйте досвід соціального страхування у Фінляндії.
16. Охарактеризуйте досвід соціального страхування у Франції.
17. Охарактеризуйте досвід соціального страхування у Чехії.
18. Охарактеризуйте досвід соціального страхування у Північній Європі.
19. Охарактеризуйте досвід соціального страхування у США.

Література

68; 86; 91; 98; 99; 114; 121; 123; 125; 135-137.

3. Практичні завдання

Завдання 1

Визначити оборот ліжка і загальну потребу району в ліжковому фонді, якщо відомі наступні показники :

1. Кількість днів використання ліжка в році, днів	270
2. Середня тривалість перебування хворого в стаціонарі, днів	116
3. Чисельність населення району, чол.	190000
4. Чисельність населення, що підлягає госпіталізації, чол.	28500

Завдання 2

Визначити витрати на харчування і медикаменти, якщо відомі наступні показники :

1. Кількість ліжок на початок року	120
2. З 01.03. заплановано ввести, ліжок	15
3. Кількість днів функціонування ліжка в році	300
4. Норма витрат на харчування на одне ліжко-день, грн.	26
5. Норма витрат на медикаменти на одне ліжко-день, грн.	22

Завдання 3

В Іванківській дільничній лікарні працює платний госпрозрахунковий кабінет зубопротезування. Маємо такі дані для складання кошторису доходів і витрат кабінету, грн.:

Доходи :

1. Залишок коштів на початок року - 1770 грн.
2. Надходження поточного року :

Найменування робіт	Вартість одиниці робіт, грн.	Кількість, шт.	Сума, грн.
Коронки сталеві	90	400	Визначити
Зуби сталеві	80	400	Визначити
Зуби з облицюванням	120,6	50	Визначити
Знімні протези	310,5	70	Визначити
Разом	-	-	Визначити

Витрати :

(2111) зар.плата, грн.	-визначити
(2120) нарахування на зар.плату, грн.	- 11250
(2210) придбання предметів постачання і матеріалів,грн.	- 19600
(2270) оплата ком.послуг та електроенергії, грн.	- 18800
РАЗОМ	-визначити.

Потрібно :

1. Визначити загальну суму надходжень за платні роботи.
2. Обчислити витрати по зар.платі (2111), а також загальну суму витрат.
3. Визначити перевищення доходів над витратами, тобто госпрозрахунковий результат роботи кабінету зубопротезування.

Завдання 4

Визначити річний фонд зар.плати лікарів, видатки на харчування по міській лікарні, якщо відомі наступні показники :

N п/п	Показники	I в.	II в.
1.	Кількість ліжок на початок року	120	125
2.	3 01.03. планується ввести, ліжок	15	20
3.	Число днів функціонування ліжка в році	300	320
4.	Число посад на початок року	85	95
5.	3 01.03. додатково вводиться, посад	5	10
6.	Середня зар. плата в місяць, грн.	1800	1950
7.	Норма витрат на харчування на 1 ліжко-день, грн.	24,5	26

Завдання 5

Для складання кошторису районної лікарні маємо такі показники :

1. Середньорічна кількість ліжок - 180 од.
2. Число днів функціонування одного ліжка протягом року - 316 днів
3. Норма витрат на 1 ліжко-день :
  - на харчування - 22,31 грн.
  - на придбання медикаментів - 21,80 грн.
4. Передбачено витрати за окремими кодами економічної класифікації витратів на рік :
  - (2210) предмети, матеріали, обладнання та інвентар - 140 тис.грн.
  - (3110) придбання обладнання і предметів довгострокового користування - 150 тис.грн.
  - (3130) кап.ремонт - 250 тис.грн.
  - (2270) оплата ком.послуг та електроенергії, з них - 310 тис.грн.
  - (2271) оплата теплопостачання - 100 тис.грн.
  - (2272) оплата водопостачання - 80 тис.грн.
  - (2273) оплата електроенергії - 90 тис.грн.
  - (2274) оплата природного газу - 40 тис.грн.
5. Нарахування на зарплату становлять - 36,3 %
6. Для розрахунків витрат на оплату праці (код 2111) є такі дані, грн.:

Найменування посад	Середньорічне число посад	Середня ставка на одну посаду в місяць, грн.	Річна сума на всі посади в цілому
Лікарі	43	2030	Визначити
Середній мед.персонал	93	1520	Визначити
Молодший мед.персонал	42	1230	Визначити
Адм.-госп., обслуговуючий та ін. персонал	35	1430	Визначити
Економія в зв'язку з виплатою допомоги з тимчас. непрацездатності	~	-	306500

Витрати на оплату роботи у святкові дні і нічний час	-	-	185000
--	---	---	--------

Потрібно :

1. Визначити загальну кількість ліжко-днів у році по лікарні.
2. Розрахувати витрати лікарні за такими напрямками :
(2111) заробітна плата ;
(2230) видатки на харчування ;
(2220) придбання медикаментів і перев'язувальних засобів.
3. Скласти кошторис видатків районної лікарні.

Завдання 6

Визначити загальну суму видатків на харчування по школі-інтернату загального типу, якщо відомі наступні показники :

N п/п	Показники	I в.	II в.
1.	Кількість вихованців на 01.01., чол.	300	310
2.	Кількість вихованців на 01.09., чол.	310	330
3.	Кількість днів перебування вихованців в школі-інтернаті, днів	230	232
4.	Норма витрат на харчувань на одного вихованця в день, грн.	30	30

Завдання 7

Маємо наступні показники щодо кількості учнів, які навчаються в середній школі :

Класи	Кількість на 01.01. план, року		Кількість на 01.09. план.року	
	класів	учнів	класів	учнів
1		42		
2		60		
3		120		
4		243		
Разом по 1-4 класах				
5		102		
6		124		
7		96		
8		85		
9		65		
Разом по 5-9 класах				
10		49		
11		58		

Разом по 10-11 класах				
Всього по школі				

Відповідно до результатів перепису дітей дошкільного віку встановлено, що в новому навчальному році в перший клас піде 160 дітей. Разом з тим 40 учнів після 9-го класу підуть навчатися у середні спеціальні заклади. Потрібно :

1. Визначити кількість класів на 01.01., кількість класів і учнів на 01.09. планового року по групах класів і по школі в цілому.

2. Обчислити середньорічну кількість класів і учнів по групах класів і по школі в цілому.

Завдання 8

Визначити :

1) Кількість педагогічних ставок :

- на один клас даної групи ;

- на всі класи даної групи ;

2) Середню місячну ставку вчителя ;

3) Річний фонд заробітної плати вчителів ;

Вихідні дані :

№ п/п	Показники	I в.	II в.
1.	Кількість 1-4 класів на 01.01.	8	11
2.	Кількість 1-4 класів на 01.09.	9	8
3.	Загальна кількість навчальних годин на тиждень	226	270
4.	Місячний фонд зарплати вчителів, грн.	61200	68900

Завдання 9

1. У центральній районній лікарні на 1 січня планового року є 225 ліжок. Наприкінці жовтня планового року вводиться в експлуатацію новий лікувальний корпус на 75 ліжок. Число днів функціонування одного ліжка на рік — 320.

2. У дільничній лікарні на початок планового року є ліжок: у пологовому відділенні — 40, хірургічному — 70, дитячому — 80, інших — 140. У плановому році в зв'язку з перебудовою частини господарського корпусу під стаціонар кількість ліжок збільшується з 1 вересня поточного року в хірургічному відділенні до 120, дитячому -- 110, інших — до 215. Число днів функціонування одного ліжка на рік відповідно по відділеннях — 317, 298, 305 і 293.

3. У міській лікарні на 1 січня планового року кількість ліжок 450, в тому числі у дитячому відділенні — 40, інфекційному — 120, онкологічному — 20, у решті відділень — 270. Число днів функціонування одного ліжка протягом року відповідно по відділеннях 330, 280, 195, 340. У плановому році передбачається капітальний ремонт лікувального корпусу, у зв'язку з чим з 1 червня по 1 жовтня в інфекційному відділенні функціонуватиме 60 ліжок.

4. На початок планового року ліжкова мережа лікувально-профілактичних

закладів у районі становитиме 1485 ліжок. Відповідно до соціально-економічного плану розвитку господарства району число ліжок на кінець листопада планового року буде доведено до 1525. Середнє число днів функціонування ліжка в рік — 315.

Визначити: середньорічну кількість ліжок і загальну кількість ліжко-днів по даних лікувально-профілактичних закладах.

Завдання 10

1. У міській дитячій лікарні на плановий рік передбачається 160 ліжок. Число днів функціонування одного ліжка на рік — 296, кількість амбулаторних відвідувань лікарів у плановому році — 93300.

Норма витрат на харчування на один ліжко-день — 22,25 грн. Витрати на харчування матерів, які перебувають у лікарні з немовлятами, — 53500 грн. на рік. Середні норми витрат на придбання медикаментів і перев'язувальних матеріалів — 22,75 грн. на один ліжко-день і 20,48 грн. — на одне амбулаторне лікарське відвідування. Видатки на безоплатне надання ліків у поліклініках й амбулаторіях у випадках, визначених чинним законодавством, — 33000 грн. на рік.

2. Міська лікарня, об'єднана з поліклінікою, на початок планового року має 580 ліжок, у тому числі в пологовому відділенні — 130, у дитячому — 120, решті відділень — 330. З 1 липня кількість ліжок в інших відділеннях збільшується в цілому на 20.

Число днів функціонування одного ліжка в році: у пологовому відділенні — 294, у дитячому — 345, решті відділень — 334.

Число амбулаторних відвідувань лікарів у плановому році становить 398 500. Лікарня у своєму підпорядкуванні має 10 лікарських здоровпунктів. Норми витрат на харчування на 1 ліжко-день у лікарні дорівнюють: у дитячому відділенні — 22,25 грн., пологовому — 21,80 грн., в інших відділеннях — 22,11 грн.

Витрати на харчування матерів, що перебувають у лікарні з немовлятами, — 89000 грн. на рік. Середня норма витрат на придбання медикаментів і перев'язувальних матеріалів у стаціонарі — 22,75 грн. на один ліжко-день, 20,48 грн. — на одне амбулаторне відвідування лікарів і 4800 грн. на рік — на один лікарський здоровпункт. Витрати на безоплатне надання ліків у поліклініках й амбулаторіях у випадках, встановлених законодавством, — 82000 грн.

Визначити: видатки на харчування і придбання медикаментів та перев'язувальних матеріалів на плановий рік у міській дитячій лікарні та у міській лікарні.

Завдання 11

Для упорядкування кошторису дитячого садка є такі показники:

1. Число груп — 12, у тому числі ясельних — 4.
2. Число дітей — 300, у тому числі ясельного віку — 100.
3. Середнє число днів перебування однієї дитини на рік — 280.
4. Норма харчування в день на одну дитину з 12-годинним перебуванням у садку:
дошкільника — 21,83 грн.;

ясельника — 21,78 грн.

5. Додаткове харчування влітку — з розрахунку 20,16 грн. на 1 діто-день.
Усього діто-днів — 12000.

6. Норма навчальних витрат (іграшок, посібників і т. д.) на одну дитину на рік:

у дошкільних групах — 26,20 грн.;

в ясельних групах — 22 грн.

7. Передбачено річні витрати з окремих напрямів, грн.:

2111	Оплата праці	700 тис.
2120	Нарахування на заробітну плату	260,3 тис.
2250	Видатки на відрядження	3 тис.
2210	Предмети, матеріали, обладнання та інвентар	10,5 тис.
3110	Придбання предметів та обладнання довгострокового користування	60 тис.
2240	Оплата послуг (крім комунальних)	4 тис.
2260	Видатки та заходи спеціального призначення	10 тис.
2800	Інші поточні видатки	20 тис.
2271	Оплата теплопостачання	80 тис.
2272	Оплата водопостачання і водовідведення	60 тис.
2273	Оплата електроенергії	20,7 тис.

8. Середня плата батьків за 1 дитину:

на місяць — 520 грн.;

на рік — 5720 грн.

Потрібно:

1. Визначити загальну кількість діто-днів.
2. Розрахувати витрати дитячого садка на харчування і навчальні витрати.
3. Обчислити загальну суму витрат по дитячому садку.
4. Вказати джерела фінансування і суму асигнувань із бюджету.
5. На підставі отриманих результатів скласти кошторис дитячого садка.

Завдання 12

1. У початковій школі на 1 січня планованого року число учнів становить у 1-х класах — 52, 2-х — 48, 3-х — 44, 4-х — 40. Прийом до 1-х класів з 1 вересня по плану — 59 осіб.

2. В основній школі на 1 січня планованого року число учнів у класах становить: у 1-х — 77, 2-х — 73, 3-х — 77, 4-х — 110, 5-х — 78, 6-х — 106, 7-х — 105, 8-х — 119, у 9-х — 90 осіб. Прийом до 1-х класів з 1 вересня по плану 80 осіб. Учні 4-х класів у повному складі переводяться у 5-і.

3. У старшій середній школі на початок планованого року число учнів у класах становить: у 1-х — 115, 2-х — 158, 3-х — 139, 4-х — 111, 5-х — 98, 6-х — 80, 7-х — 108, 8-х — 111, 9-х — 90, 10-х — 80, в 11-х — 78 осіб. Прийом до 1-х класів з 1 вересня по плану 100 осіб. Учні 4-х класів у повному складі переводяться в 5-і. Прийом до 10-х класів передбачається в розмірі 80 % контингенту учнів 9-х класів.

Визначити: число учнів на 1 січня і 1 вересня планованого року по групах класів; середньорічне число учнів по групах класів.

Завдання 13

1. Дані про контингент учнів основної школи на 1 січня планованого року:

Показники	Класи								
	1	2	3	4	5	6	7	8	9
Кількість класів	3	3	3	4	4	4	4	5	5
Число учнів	93	93	113	143	139	144	141	185	174

Планується прийняти в 1-і класи 100 осіб. Учні 4-х класів у повному складі переводяться в 5-і.

2. Дані про контингент учнів старшої середньої школи на початок планового року:

Показники	Класи										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кількість класів	6	5	5	4	4	3	4	3	1	2	2
Число учнів	180	168	160	147	150	120	151	109	38	63	58

Планується прийняти в 1-і класи 230 осіб. 31 вересня передбачається прийом до 4-х класів з найближчих початкових шкіл 50 осіб. Усі учні 4-х класів переводяться в 5-і. Прийом до 10-х класів намічається в розмірі 80 % контингенту учнів 9-х класів.

Визначити: число учнів і кількість класів на 1 січня і 1 вересня планованого року; середньорічне число учнів і кількість класів по групах класів.

Завдання 14

1. Кількість класів і число учнів у них на 1 січня планованого року по міській середній школі такі:

Показники	Класи										
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Кількість класів	7	6	6	5	5	5	6	4	5	4	3
Число учнів	209	182	176	148	147	150	178	118	147	100	75

2. Дані про випуск і прийом учнів на планований рік:

План випуску		План прийому	
класи	кількість, осіб	класи	кількість, осіб
з 4-х	148	до 1-х	240
з 9-х	147	до 5-х	148
з 11-х	75	до 10-х	70 % випуску з 9-х класів

3. Групування і наповнюваність класів прийнята на рівні 30 осіб у класі.

Визначити: число учнів і кількість класів на 1 січня і 1 вересня планового року; середньорічне число учнів і кількість учнів по групах класів.

Комплексне завдання „Кошторис медичної установи”

1. Зміст завдання:

1.1. Визначити середньорічне число ліжок, кількість ліжко-днів, загальну потребу району в ліжковому фонді;

1.2. Визначити витрати на поточний ремонт обладнання, інвентарю, капітальний ремонт будівель;

1.3. Розрахувати коди кошторису на плановий рік;

1.4. Провести аналіз складу і структури видатків на утримання лікарні.

2. Вихідні данні:

№ п/п	Показники	Варіант	
		I	II
1.	Кількість ліжок на 1.01. планового року	130	135
2.	Заплановано ввести ліжок з 1.03. планового року	20	25
3.	Кількість днів використання ліжка на рік	340	280
4.	Середня тривалість перебування хворого в стаціонарі, днів	18	20
5.	Чисельність населення району, чоловік	294000	302000
6.	Процент госпіталізації	16	17
7.	Кількість посад мед. персоналу на 1.01. планового року	65	80
8.	Запланований приріст посад мед персоналу з 1.03. планового року	5	8
9.	Балансова вартість обладнання та інвентарю, тис.грн.	180	210

Для розрахунку кодів кошторису необхідно врахувати:

1. Середня ставка зарплати на одну посаду в місяць становить 1400грн.

2. Норма видатків на харчування на 1 ліжко-день становить 24,25 грн.

3. Норма видатків на медикаменти на 1 ліжко-день становить 24,75грн.

4. Норма витрат на ремонт обладнання та інвентарю встановлена в розмірі 2% їх балансової вартості.

5. Витрати на придбання м'якого інвентарю та обмундирування визначаються, виходячи із середньої грошової норми витрат на одне ліжко в рік, яка складає 634грн,

6. Видатки на канцелярське приладдя і предмети для поточних господарських потреб складають: I в — 1510 грн, II в. – 1680 грн.

7. У плановому році передбачається придбати інвентар та обладнання, в тому числі:

№ п/п	Обладнання та інвентар	I варіант			II варіант		
		Кількість	Ціна	Сума	Кількість	Ціна	Сума
1.	Шафи для білизни	5	2000		8	2000	
2.	Тумбочки	28	760		36	760	

3.	Крісла-каталки	4	1500		6	1500	
4.	Дивани жорсткі	85	2800		90	2800	
5.	Бідони молочні	12	850		15	850	

8. Ліміт видатків на відрядження встановлений в сумі 800 грн. на місяць.

9. Видатки на оплату комунальних послуг та енергоносіїв визначити, виходячи з фактичних видатків, що склалися в базовому році:

№ п/п	Показники	Розмір видатків у поточному році, грн.	
		I варіант	II варіант
1.	Теплопостачання	78200	87200
2.	Водопостачання	28900	26500
3.	Електроенергія	14700	17400
4.	Природний газ	6000	9500
5.	Інші види енергії та комунальних послуг	26700	23000

Коефіцієнт індексації (індекс інфляції) становить 1,076.

10. Кубатура будівель, що потребують капітального ремонту становить 1650 куб.м. Норма витрат на 1 метр кубічний в рік для капітального ремонту – 42,19 грн.

Комплексне завдання „Кошторис освітнього закладу”

Діяльність школи-інтернату в плановому році характеризується наступними показниками:

Класи	На 1 січня планового року		На 1 вересня планового року	
	Класів	Учнів	Класів	Учнів
1	1	25	2	53
2	1	27	1	25
3	1	29	1	27
4	2	56	1	29
Разом по 1 -4 класах	5	137	5	134
5	4	100	2	56
6	3	80	4	100
7	2	55	3	80
8	2	57	2	55
9	2	59	2	57
Разом по 5-9 класах	13	351	13	348
Всього по школі	18	488	18	482

Загальна кількість годин педагогічного навантаження на тиждень по 1-4

класах вкладає 90 год; по 5-9 класах - 254 год. Оплата навчальних годин становить 6470,06 грн. та 23120 грн. відповідно. Середні витрати на перевірку зошитів на один клас складають:

для 1-4 класів – 380,94 грн.;

для 5-9 класів – 470,20 грн.

Визначити:

1. Кількість педагогічних ставок на 1 клас по кожній групі класів.
2. Річний фонд заробітної плати педагогічного персоналу школи та середню ставку заробітної плати вчителя на місяць (по кожній групі класів).
3. Скласти кошторис витрат на утримання школи-інтернату, використовуючи наступні показники:

На опалення відповідно до договору використовується 260 тис. грн., на освітлення 160 тис. грн. інші поточні господарські витрати передбачаються в розмірі 8160 грн. Витрати, пов'язані з поточною експлуатацією автобуса, що належить школі складають 7600 грн. в рік.

Розрахункова норма витрат на придбання підручників встановлена в розмірі 34 грн. 25 коп. на одного учня; середня норма навчальних витрат на клас в місяць складає 260 грн. 10 коп. по групі 1-4 класів та 690 грн. 80 коп. - по групі 5-9 класів.

Діючі розрахункові норми витрат на харчування в день наступні: на 1 учня 1-4 класів - 31 грн. 13 коп., 5-9 класів - 31 грн. 36 коп. Середня норма витрат на придбання медикаментів і перев'язувальних засобів на одного вихованця в рік - 33 грн. 50 коп. Розрахункова норма витрат на придбання одягу, білизни, м'якого інвентарю встановлена в сумі 410 грн. на одне місце в рік.

У відповідності до складеного кошторисно-фінансового розрахунку капітальний ремонт приміщення школи-інтернату складає 120 тис. грн.

Примітка. Всі коди кошторису видатків обґрунтувати необхідними розрахунками.

4. Перелік орієнтовних питань для підсумкового контролю

1. Сутність соціальної сфери, її інфраструктура та роль у житті суспільства.
2. Структура соціальної сфери: галузі та види діяльності.
3. Функції соціальної сфери.
4. Необхідність та можливість державного регулювання соціальної сфери.
5. Поняття зайнятості і безробіття.
6. Сутність та функції Державної служби зайнятості.
7. Формування ринку праці в Україні.
8. Основні принципи, методи та інструменти регулювання ринку праці та зайнятості населення.
9. Державне управління охороною праці.
10. Економічні та організаційні засади оплати праці в державному секторі економіки.
11. Система договірної регулювання оплати праці.
12. Прогнозування та державне регулювання доходів населення.
13. Сутність та зміст споживання.
14. Система вивчення попиту населення на товари і послуги та засоби його задоволення.
15. Регулювання споживання товарів та послуг.
16. Сутність торгівлі, громадського харчування та їх організація.
17. Прогнозування розвитку торгівлі та громадського харчування.
18. Ефективність роздрібної торгівлі.
19. Регулювання роздрібного товарообігу.
20. Основні джерела антропогенного забруднення довкілля та необхідність його захисту.
21. Органи державного управління охороною довкілля.
22. Сучасні тенденції регулювання процесів природокористування та охорони довкілля.
23. Сутність, принципи та методи бюджетного фінансування.
24. Сутність та принципи кошторисного фінансування.
25. Види кошторисів.
26. Показники для визначення обсягів фінансування.
27. Бюджетне фінансування соціальної сфери.
28. Основні принципи організації та функціонування системи освіти в Україні.
29. Джерела фінансування та напрямки використання фінансових ресурсів в освітній сфері.
30. Планування видатків на освіту.
31. Історичні аспекти розвитку фінансування медичних послуг.
32. Сутність та основні принципи охорони здоров'я.
33. Джерела фінансування системи надання медичних послуг.
34. Методи фінансування охорони здоров'я.
35. Позабюджетні надходження лікувальних закладів.
36. Розвиток страхової медицини та лікарняних кас.
37. Планування видатків на охорону здоров'я.

38. Економічна сутність соціального захисту населення України.
39. Джерела і методи фінансового забезпечення соціального захисту населення.
40. Розмежування видатків на соціальний захист між різними ланками бюджетної системи.
41. Фінансування культурно-мистецької галузі в Україні.
42. Порядок фінансування фізичної культури та спорту.
43. Фінансове забезпечення засобів масової інформації.
44. Загальна характеристика фінансового забезпечення потреб соціальної сфери за кордоном.
45. Зарубіжний досвід фінансування освіти.
46. Досвід фінансування охорони здоров'я за рубежом.
47. Джерела фінансування фізичної культури і спорту у зарубіжних країнах.
48. Світовий досвід фінансового забезпечення культури та мистецтва.
49. Досвід соціального страхування в зарубіжних країнах.

5. Рекомендована література

Законодавчо-нормативна база

1. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/конституція%20україни>. – 22.04.2012 р.
2. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, N 50-51, ст.572) – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14>.
3. Закон України "Про освіту" [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1060%12>
4. Закони України «Про вищу освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про дошкільну освіту», Указ Президента України «Про національну доктрину розвитку освіти».
5. Основи законодавства України про культуру. Голос України 28.03.1992 р.
6. Закон України «Про фізичну культуру і спорт», Національна доктрина розвитку фізичної культури і спорту.
7. Закон України “Про охорону навколишнього природного середовища”. “Голос України”, 1991.
8. Закон України "Основи законодавства України про охорону здоров'я" [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2801%12>
9. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття” від 02.03.2000 р. № 1533-III.
10. Закон України «Про пенсійне забезпечення» від 05.11.1991 р. № 1788-XII.
11. Закон України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 09.07.2003 р. № 1058-IV.
12. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності” від 23.09.1999 р. № 1105-XIV.
13. Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності та витратами, зумовленими похованням” від 18.01.2001 р. № 2240-III.
14. Закон України “Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні” від 16.12.1993 р. № 3721-XII.
15. Закон України “Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей” від 20.12.1991 р. № 2011-XII.
16. Закон України “Про соціальний захист дітей війни” від 18.11.2004 р. № 2195-IV.
17. Закон України “Основи законодавства України про загальнообов'язкове державне соціальне страхування” від 14.01.1998 р. № 16/98-ВР.
18. Закон України від 05.11.2000 р. N2017-III “Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії” / Відомості ВВРУ. – Офіц. вид. – К.: Парлам. вид-во. – 2000. – № 48. – С. 409.

19. Закон України “Про державну допомогу сім'ям з дітьми” від 21.11.1992 р. № 2811-ХІІ.

20. Закон України “Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та інвалідам” від 18.05.2004 р. № 1727-ІV.

21. Закон України “Про державну соціальну допомогу малозабезпеченим сім'ям” від 01.06.2000 р. № 1768-ІІІ.

22. Закон України “Про державну соціальну допомогу інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам” від 16.11.2000 р. № 2109-ІІІ.

23. Закон України “Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту” від 22.10.1993 р. № 3551-ХІІ.

24. Закон України “Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи” від 28.02.1991 р. № 796-ХІІ.

25. Закон України “Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні” від 21.03.1991 р. № 875-ХІІ.

26. Закон України “Про основи соціального захисту бездомних осіб і безпритульних дітей” від 02.06.2005 р. № 2623-ІV.

27. Закон України від 19.06.2003 р. № 966-ІV “Про соціальні послуги” / Відомості ВРУ. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во. – 2003 – № 45. – С. 358.

28. Закон України “Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування” від 08.07.2010 р. № 2464-VI.

29. Про мінімальний споживчий бюджет: Закон України від 03.07.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №42. – С.553.

30. Про межу малозабезпеченості: Закон України від 04.10.1994 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1994. - №42. – С. 382.

31. Про індексацію грошових доходів населення: Закон України від 03.07.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. - №42. – С.551.

32. Про охорону праці: Закон України від 14 жовтня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 49. – Ст. 668.

33. Указ Президента України «Про Основні засади розвитку соціальної сфери села» // www.ligazakon.ua

34. Указ Президента України від 10.05.06 N 359/2006 “Про основні напрями вдосконалення системи соціальних виплат населенню”. [Електронний ресурс] / Законодавство України. Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=359%2F2006>.

Базова

35. Абанкина И., Абанкина Т., Осовецкая Н. Финансирование культуры в европейских странах: обзор подходов и методов [Електронний ресурс] - <http://www.strana-oz.ru/7article-1102&numid>

36. Бенедик, Ю. Стан і тенденції фінансування вищої освіти в Україні [Електронний ресурс] / Ю. Бенедик // Науковий блог НАУ «Острозька академія». — 2009. — Режим доступу : <http://naub.org.ua/>.

37. Богач, Ю.Ю. Управління процесом багатоканального фінансування вищих навчальних закладів [Електронний ресурс]. / Ю.Ю. Богач // Наука молода. —

2003. — №1. — Режим доступу :
http://www.library.ane.edu.ua/mages/naukvydannya/CGL_OT.pdf

38. Боголіб, Т.М. Фінансове забезпечення розвитку вищої освіти і науки в трансформаційний період.- К.: Міленіум, 2006.- 508 с.

39. Боголіб, Т.М. Фінансування освіти за кордоном [Текст] / Т.М. Боголіб // Фінанси України. - 2005.-№8.-С.132-139.

40. Боголіб, Т.М. Удосконалення фінансового забезпечення розвитку освіти / Т.М. Боголіб // Фінанси України. - 2005.- № 2.- С.106-114.

41. Буковинський, В.С. Шляхи удосконалення планування витрат на освіту //Фінанси України. –2004. – № 9. – С. 74 – 83.

42. Буковинський, В.С. Фінансове забезпечення діяльності закладів загальної освіти / В.С. Буковинський // Фінанси України. - 2004. - № 3. - С. 57-65.

43. Васильєва, Т.А. Проблеми фінансування соціальної сфери на місцевому рівні [Текст] / Т.А. Васильєва, Н. В. Винниченко // Державна політика та стратегія реформування економіки України в ХХІ сторіччі: матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції (Полтава, 27 березня 2007 року). – Полтава: ПДАА, 2007. – С. 42–43.

44. Вахович, І.М. Механізм фінансового забезпечення вищої освіти в умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки / І.М. Вахович, Ю.В. Волинчук // Формування ринкових відносин в Україні. — 2010. — № 2. — С. 103—109.

45. Величко, О.В. Розвиток соціальної сфери у системі бюджетного забезпечення // Фінанси України. – 2000. - №11. – С.24-30.

46. Винниченко, Н.В. Проблеми функціонування системи фінансового забезпечення соціальної сфери [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://academy.sumy.ua/images/stories/docs/K_BOA/Vinnichenko_4.pdf

47. Виноградов, О.В. Державне управління багатоканальним фінансуванням закладів охорони здоров'я / О. В. Виноградов // Статистика України. - 2006. - № 2. - С. 65-67.

48. Гайдучий П.І., Подолева О.Е. Фінансування соціальної політики. К., УАДУ, 1995.

49. Гордей, О.Д. Фінансування соціальних гарантій як чинник зростання суспільного добробуту // Фінанси України. – 2002. - №5. – С.44-50.

50. Григор'єва, Л.О. Реформування системи фінансування охорони здоров'я як чинник позитивних зрушень у людському розвитку // Формування ринкової економіки. – К., 2007. – С. 163–168.

51. Досвід країн Європи у фінансуванні галузі охорони здоров'я. Уроки для України / [під заг. ред. В.Г. Черненка, В.М. Рудого]. – К.: Держ. акад. управ. при Президентові України, 2002. – 82 с.

52. Зеленевиц, В.О. Зарубіжний досвід фінансування охорони здоров'я / В.О. Зеленевиц, А.І. Кузьмин. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://intkonf.org/zelenevich-vo-ktn-kuzmin-ai-zarubizhniy-dosvid-finansuvannya-ohoroni-zdorovya/>.

53. Іщук, Л.І. Західноєвропейський досвід диверсифікації джерел фінансування вищої освіти [Текст] / Л.І. Іщук // Науковий вісник НЛТУ України:

зб. наук.-техн. праць. – Львів : РВВ НЛТУ України. – 2007. – Вип. 17.6. – С. 320-327.

54. Іщук, Л.І. Фінансові аспекти реформування системи вищої освіти України [Електронний ресурс] / Л.І. Іщук, Н.Є. Килипенко, Ю.Я. Ковальчук. — Режим доступу: http://www.rusnauka.com/25_DN_2008/Economics/29178.

55. Игнатов, В.Г. Экономика социальной сферы / В.Г. Игнатов, Л.А. Батурин, В.И. Бутов. – М. – Ростов-н/Д. : Издательский центр «МарТ», 2005. – 528 с.

56. Карлін, М.І. Фінансове забезпечення закладів соціальної сфери // Фінанси України. – 1999. - №1.

57. Карлін, М.І. Фінансові аспекти здійснення соціальної політики в розвинутих країнах та в Україні: порівняльний аналіз / Карлін М.І. // Фінансова система України: [зб. наук. пр.]. – Острог: Острозька Академія, 2005. – Ч. 2. – С. 55–64.

58. Кисіль, Н.М. Соціально-культурна сфера: територіальна організація та особливості розвитку (на матеріалах Львівської області) [Текст]: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.10.01 / Н.М. Кисіль; НАН України. Ін-т регіон. дослідж. — Л., 2002. — 20 с. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe

59. Кичко, І.І. Макроекономічний механізм фінансування охорони здоров'я // Фінанси України.-2003.-№4.-С.71-76.

60. Кичко, І.І. Фінансування освіти в умовах формування соціально орієнтованої економіки / І.І. Кичко // Фінанси України.-2003.-№ 1.- С. 53-59.

61. Комаров, І.В. Бюджетне фінансування охорони здоров'я громадян України як складової людського капіталу // Вісник Бердянського університету менеджменту і бізнесу № 3(11)2010. — С. 94—100.

62. Кондратюк, С.Я. Фінансування медичних закладів держави з фонду обов'язкового державного соціального медичного страхування // Стратегія економічного розвитку України: Наук. зб. - К., 2001. - Вип.7.-С. 318 – 326.

63. Корнієнко, О.В. Проблеми бюджетного фінансування соціальної сфери та шляхи вирішення [Текст] / О.В. Корнієнко // Економічний простір: зб. наук. праць. – 2011. – Вип. 46. – С.172-179.

64. Корнеєв В.В., Момотюк Л.Є. Бюджетне та небюджетне фінансування соціальної сфери // Наукові праці НДФІ .-2006.-Вип.3 (15).-С.15-22.

65. Крамченко, Р.А. Бюджетне фінансове забезпечення соціальної сфери України — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/.../372_Kra.pdf

66. Куценко, В.І. Завдання і напрями реформування фінансів соціальної сфери [Текст] / В.І. Куценко, С.В. Львовчкін // Фінанси України. – 1999. - №12. – С.25-32.

67. Куценко, В.І. Соціальна сфера: реальність і контури майбутнього (питання теорії і практики) [Текст]: моногр. / В.І. Куценко. – Ніжин: ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2008. – 818 с.

68. Лилик, О.Я. Фінансування громадських послуг в зарубіжних країнах // Фінанси України. - 2002. - №1. - С.130 – 137.

69. Лопушняк, Г.С. Бюджетне фінансування соціальних видатків в умовах трансформації економіки [Текст] / Г.С. Лопушняк // Фінанси України. – 2011. – № 10. – С. 38 – 46.

70. Муравьева, Н.Я. Формы и виды финансирования сферы культуры / Н. Я.

Муравьева // Культура: управление, экономика, право. – 2004. – № 2. – С. 42-44.

71. Мустафина, Н.Я. Система платных услуг в сфере культуры / Н. Я. Мустафина // Культура: управление, экономика, право. – 2004. – №2. – С. 44.

72. Мартинова, Т.О. Удосконалення діючих механізмів фінансового забезпечення соціально-культурної сфери [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/Npkntu_e/2010_17/stat_17/37.pdf

73. Михаць, С.О. Альтернативні джерела фінансування вищої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://visnyk.iatp.org.ua/dey/cat_article;477/.

74. Мортіков, В.В. Реформування охорони здоров'я: фінансовий аспект // Фінанси України №10. – 2006. – С. 79 – 85.

75. Назарко, С.О. Фінансове та інвестиційне забезпечення діяльності закладів освіти на регіональному рівні / С.О. Назарко // Актуальні проблеми економіки, №7(85). - 2008р. - с. 198-203.

76. Огонь, Ц.Г. Бюджет освіти: підсумки та напрямки вдосконалення [Текст] / Ц.Г. Огонь // Фінанси України. - 2007. - №4. - С.20 – 27.

77. Пащенко, В.М. Підприємницька діяльність та управління фінансами в охороні здоров'я. – Київ, 2002. – 156 с.

78. Ривак, О. Соціальні видатки бюджету як джерело розвитку людського капіталу / О. Ривак // Україна: аспекти праці. - 2007. - № 7. - С. 35-42.

79. Римар, М.В. Удосконалення фінансового забезпечення соціально-культурної сфери регіону [Текст] / М.В. Римар, Н.М. Кисіль // Вісник державного університету “Львівська політехніка” - Проблеми економіки і управління, №446, 2001. - С. 209-214.

80. Робак, О.М. Практика одержання освіти в кредит: зарубіжний та український досвід / Робак О. М. // Актуальні проблеми економіки. – 2004. – № 7. – С. 208-221.

81. Снісаренко, О.Б. Аналіз рівня та якості фінансування соціально-культурної сфери у контексті індексу людського розвитку [Електронний ресурс]. –
Режим доступу:
http://archive.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Eupmbg/2012_2/Snisaren.pdf

82. Солоненко Н. Фінансування охорони здоров'я: міжнародний досвід // Вісник УАДУ. – 1996 . – №3.

83. Тропіна, В.Б. Бюджетне забезпечення соціальної функції держави в Україні [Текст] / В.Б. Тропіна // Фінанси України. – 2008. - №5. – С. 15 - 18.

84. Царук, І.М. Теоретичні підходи до визначення соціальної сфери як складової економіки та її функції [Текст]/ І.М. Царук // Продуктивні сили і регіональна економіка: [зб. наук. праць]: у 2 ч. – К.: РВПС України НАН України, 2008. Ч. 2. – 2008. – С. 115–122.

85. Царук, І.М. Економічні передумови формування соціальної сфери регіону в умовах ринкових трансформацій: автореф. дис. ... канд. екон. наук : 08.00.05 [Текст]/ І. М. Царук ; Рада по вивч. продукт. сил України НАН України. — К., 2010. — 20 с.

86. Швайко, М.Л. Зарубіжний досвід бюджетного фінансування соціальної сфери та можливості його використання / М.Л. Швайко. [Електронний ресурс]. –

http://www.dspace.uabs.edu.ua/bitstream/123456789/4484/1/Shvajko_PP_Article_2003_T7.pdf.

87. Шумар, Н.Л. Наукові засади побудови ефективного механізму бюджетного фінансування освіти / Н.Л. Шумар // Держава та регіони.- 2007.- №5.- С. 133-137.

88. Щербина, І.Ф. Бюджетні аспекти реформування системи охорони здоров'я в Україні / Щербина І.Ф. // Демографія та соціальна економіка. – 2007. – № 1. – С. 194–199.

89. Ягодка, А.Г. Соціальна інфраструктура і соціальна політика: Навчальний посібник. – К.: КНЕУ, 2000. – 212 с.

Допоміжна

90. Бондаренко, А.В. Соціальне інвестування як фактор забезпечення соціально-економічного розвитку держави: матеріали VIII Міжнародної наукової конференції молодих вчених, аспірантів і студентів [Текст] / А.В. Бондаренко, Л.О. Омелянович // Вісник Донбаської національної академії будівництва і архітектури. - 2009. -№5(79). – с. 201-203.

91. Вапнярская, О.И. Зарубежный опыт управления массовым спортом / О.И. Вапнярская, М.И. Золотев // Маркетинг в России и за рубежом. - 2003. - №3. - [Електронний ресурс] - <http://www.mevriz.ru/articles/2003/3/1119.html>

92. Герасименко Г.В. Демографічні передумови розвитку соціальної сфери в Україні / Герасименко Г.В. // Наука і соціальні проблеми суспільства : харчування, екологія, демографія: матеріали IV міжнар. наук.-практ. конф.: у 2-х ч. (Харків, 23–24 трав. 2006 р.) / ХДУХТ. /редкол.: О.І.Черевко (відпов.ред.) та ін. – Х. : Харк. держ. ун. харчування та торгівлі, 2006. – Ч. 2. – С. 268–270.

93. Гордей, О.Д. Соціальний аспект бюджетної політики [Текст] / О.Д. Гордей //Актуальні проблеми економіки. – 2010. – N 6. – С. 194-199.

94. Демографія та соціальна економіка: Науково-економічний та суспільно-політичний журнал. №1(15) 2011 - К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2011

95. Демографічні перспективи України до 2026 року / [Стешенко В., Рудницький О., Хомра О., Стефановський А.]. – К. : НАН України ; Інститут економіки, 1999. – 55 с.

96. Державне регулювання розвитку соціальної інфраструктури населених пунктів України [Текст] / Навч. посіб. – К.: Вид-во УАДУ, 2002 – 112 с.

97. Долішній, М. Підприємництво в соціальній сфері як передумова формування експорторієнтованої економічної політики [Текст]/ М. Долішній, В. Куценко// Фінанси України. – 2006. – №5. – С. 10–18.

98. Карлін, М.І. Фінанси зарубіжних країн: Навч. посібник - К.: Кондор, 2004.

99. Карлін, М.І. Фінанси України та сусідніх держав : [навч. посіб.] / Карлін М.І. – К. : Знання, 2007. – 589 с. – (Серія "Вища освіта XXI століття").

100. Карлін, М.І. Бюджетна система України: [навч. посіб.] / Карлін М.І. – К. : Знання, 2008. – 428 с. – (Серія "Вища освіта XXI століття").

101. Кисіль, Н.М. Оцінка рівня розвитку соціально-культурної сфери регіону [Текст] // Тези доповідей Міжнародної науково-практичної конференції

“Бухгалтерський облік в Україні на початку ХХІ століття”. - Львів. - 2001. - С. 401-407.

102. Комплексний демографічний прогноз України на період до 2050 р. / [Власенко Н.С., Лібанова Е.М., Макарова О.В., Пирожков С.І., Позняк О. В.] / Е.М. Лібанова (ред.). – К.: Фонд народонаселення ООН; Інститут демографії та соціальних досліджень; Державний комітет статистики України; Український центр соціальних реформ, 2006. – 138 с.

103. Куценко, В.І. Розвиток соціальної сфери в умовах формування ринкових відносин (питання теорії і практики) / НАН України; Рада по вивченню продуктивних сил України / Данилишин Б.М. (ред.). – К. : РВПС України НАН України, 2007. – 100 с.

104. Куценко, В.І. Трансформації соціальної сфери України: регіональний аспект [Текст]: Монографія / В.І. Куценко, Я.В. Остафійчук / За ред. С.І. Дорогунцова. – К.: Оріони, 2005. – 400с. – С. 340.

105. Левін, П.Б. Теоретичні питання функціонування соціальної інфраструктури на етапі формування постіндустріальної економіки / Левін П.Б. // Демографія та соціальна економіка. – 2007. – № 2. – С. 104–115.

106. Лібанова, Е.М. Перспективи трансформації соціальної сфери України / Лібанова Е.М. // Демографія та соціальна економіка. – 2004. – №1–2. – С. 45–51.

107. Лібанова, Е.М. Демографічні перспективи України: 2000-2075 роки / [Лібанова Е.М., Макарова О.В., Позняк О.В.] // Зайнятість та ринок праці. – 1999. – № 11. – С. 126–141.

108. Лібанова, Е.М. Національна система загальнообов'язкового державного соціального страхування: сучасні проблеми та стратегія розвитку / [Лібанова Е.М., Новіков В.М., Макарова О.В., Садова У.Я.] / Е.М. Лібанова (відп. ред.). – К. : Інст. демографії та соц. досл. НАН України, 2006. – 179 с.

109. Макарова, О.В. Пільги як засіб соціального захисту, проблеми ефективності та шляхи реорганізації / Макарова О.В. // Социально-экономические аспекты промышленной политики. Управление человеческими ресурсами: государство, регион, предприятие : Сб. научн. трудов. – Т.1. – Донецк : ИЭП НАН Украины, 2004. – С. 276-283.

110. Мічуда, Ю.П. Функціонування та розвиток сфери фізичної культури і спорту в умовах ринку : автореферат дис. на здобуття наукового ступеня доктора наук з фізичного виховання і спорту / Ю. П. Мічуда. – К., 2008. – 39 с.

111. Момотюк, Л.Є. Проблеми бюджетного забезпечення соціальних гарантій населення України // Бюджетна реформа в Україні: проблеми та шляхи їх розв'язання: Міжнародна науково-практична конференція. Доповіді, виступи.–К., 2007.–С.309–316.

112. Національні ресурси на охорону здоров'я [Електронний ресурс] / Всесвітня організація охорони здоров'я. — Режим доступу: <http://www.who.int/nha/country>

113. Нестерова, Н.С. Теоретичні аспекти соціальних інвестицій в Україні [Текст] / Н.С. Нестерова // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2010. – № 12. – с. 100 - 125.

114. Новіков, В.М. Організація і розвиток соціальної сфери за рубежом і

вітчизняний досвід / Новіков В.М. — К. : Ін-т економіки НАН України, 1997. — 252 с.

115. Новіков, В.М. Політика розвитку соціальної інфраструктури: підсумки та проблеми [Текст] / В.М. Новіков // Демографія та соціальна економіка. — 2005. — № 1. — С. 85–93.

116. Петрова, І.Л. Доходи як регулятор взаємодії ринку праці та ринку освітніх послуг / Петрова І.Л. // Демографія та соціальна економіка. — 2007. — № 2. — С. 130–139.

117. Петровська, І.О. Трансформації в соціальній сфері України: питання теорії і стратегії регіонального розвитку комерційних галузей (торгівля, громадське харчування, побутове обслуговування) [Текст] / І.О. Петровська. — Київ: РВПС України, 2002. — 266с.

118. Садова, У.Я. Регіональна соціальна політика в Україні: критерії оцінювання та показники ефективності / Садова У.Я. // Демографія та соціальна економіка. — 2008. — № 1(9). — С. 151–166.

119. Садова, У.Я. Формування соціальної політики та механізм її реалізації в регіоні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : спец. 08.00.07 “Демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика”/ Садова У.Я. — Л., 2007. — 40 с.

120. Скуратівський, В. Соціальна політика: [навч. посібник] / Скуратівський В., Палій О., Лібанова Е. — К. : Видавництво УАДУ, 1997. — 235 с.

121. Фесенко, Н.С. Політика держави у сфері культури: імплементація закордонного досвіду на українські терени [Електронний ресурс] - <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/DeB и/2008-2/doc/5 /03. pdf>

122. Фещенко Н.М. Галузь охорони здоров'я: проблеми та перспективи фінансового забезпечення. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Dtr_ep/2010_6/.../EC610_24.pdf

123. Финасирование культуры за рубежом (на примере итальянской культуры) [Електронний ресурс] - <http://revolution.allbest.ru/culture/00028720 O.html>

124. Царук, І.М. Фактори розвитку соціальної сфери регіону (теоретичний аспект) [Текст]/ І.М. Царук // Формування ринкової економіки: [зб. наук. праць]. — К.: КНЕУ, 2009. — С. 700–707.

Інформаційні ресурси

125. Конспект лекцій.

126. Офіційний веб-сайт Міністерства охорони здоров'я. - <http://www.moz.gov.ua>.

127. Офіційний веб-сайт Всесвітньої організації охорони здоров'я, Європейське регіональне бюро. - <http://www.euro.who.int/aboutwho?language=Russian>.

128. Офіційний веб-сайт Центру медичної статистики. - <http://www.medstat.com.ua>.

129. Офіційний веб-сайт Міністерства праці та соціальної політики. -

<http://www.mlsp.gov.ua>.

130. Офіційний веб-сайт Пенсійного фонду України. - <http://www.pfu.gov.ua>.

131. Офіційний веб-сайт Міністерства фінансів України – Режим доступу: <http://www.minfin.gov.ua/>

132. Офіційний веб-сайт Державної служби статистики - Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

133. Офіційний веб-сайт Міністерства освіти і науки, молоді та спорту - <http://www.mon.gov.ua/>

134. Офіційний портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] Режим доступу: www.rada.gov.ua/

135. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського [Електронний ресурс] Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/

136. Офіційний сайт Кіровоградського національного технічного університету [Електронний ресурс] Режим доступу: www.kntu.kr.ua/

137. Офіційний сайт Обласної універсальної наукової бібліотеки ім. Д.І. Чижевського, [Електронний ресурс] Режим доступу: library.kr.ua/